

Kommunal plan för räddningsinsats vid Sevesoverksamhet i Härnösands kommun

Räddningstjänsten
Höga Kusten · Ådalen

Fastställd i Direktionen 2018-03-23

ALLMÄNT

Enligt lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, även kallad "Sevesolagen", finns det två olika kravnivåer. Den lägre kravnivån innebär att företaget är skyldigt att göra en anmälan, kompletterat med en beskrivning till Länsstyrelsen och Arbetsmiljöinspektionen hur företaget kan förebygga riskerna för en allvarlig kemikalieolycka. Dessutom är företaget skyldigt att skapa ett handlingsprogram för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor.

Företag som omfattas av den högre kravnivån skall, utöver skyldigheten enligt den lägre kravnivån, redovisa en säkerhetsrapport som skall förnyas vart femte år, eller vid större förändringar. Säkerhetsrapporten skall beskriva verksamheten, verksamhetens risker, farliga ämnen, handlingsplan samt en intern nödlägesberedskap vid en allvarlig kemikalieolycka. Företaget och kommunen är även skyldiga att ge information till närboende vid anläggningen. Kommunen skall också upprätta en plan för räddningsinsatser, enligt förordningen (SFS 2003:789) om "Lag om skydd mot olyckor".

Detta dokument beskriver planeringen av räddningsinsatser, hur de resurser som kan behövas ska samordnas samt hur allmänheten ska varnas och informeras vid en händelse på de verksamheter som omfattas av kravet på säkerhetsrapport.

Inom Härnösands kommun omfattas en verksamhet av detta krav – Almer Oil Company AB.

FÖRETAGET

Almer Oil Company AB bedriver lagring av olje- och kemikalieprodukter vid ett flertal depåer i Sverige. I Härnösand bedrivs verksamheten i området kring djuphamnen. Den produkt som hanteras i sådan mängd att den blir klassad som farlig verksamhet enligt 2 kap 4 § LSO och Sevesodirektivet är eldningsolja 1.

Hantering

Fastigheterna FASTLANDET 2:17, 2:20, 2:21 och 2:23 har under lång tid nyttjats som oljedepåer men kan även användas för att lagra svavelsyra och natriumhydroxid. Den verksamhet som bedrivs för närvarande är endast lagring av Jet A 1-bränsle.

Petroleumprodukter samt svavelsyra och natriumhydroxid levereras till depåerna med fartyg och efter lagring skeppas den även ut med fartyg. För närvarande är det alltså ingen distribution av produkterna landvägen.

Totalt för de fyra fastigheterna finns det 9 cisterner för lagring av olje- och kemikalieprodukter. Företaget har tillstånd att lagra dessa produkter i nedanstående volymer på årsbasis:

- 150 000 ton av brandfarliga vätskor klass 3.
- 150 000 ton av oorganiska baser.
- 25 000 ton av oklassade produkter.
- 10 000 ton av farligt avfall.
- 10 000 ton av oljor och fetter från avfall.

För närvarande lagrar Almer Oil Company AB 29 131 ton Jet A 1-bränsle.

Risker

En riskanalys gjord av företaget finns hos Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen och på miljökontoret. Riskanalysen hanterar sannolikheter och konsekvenser för olika scenarion. Riskanalysen är gjord enligt Svenska Petroleum institutets mall. Riskanalysen baseras utifrån företagets identifierade riskscenarier ur miljö-, säkerhets- och hälsovårdlighetssynpunkt.

De största riskkällorna vid företagets depåverksamhet är oavsiktligt utsläpp vid överfyllning av cisterner, vid tankbilsutlastning eller vid pumpning till/från fartyg. De mest omfattande olyckorna är brand i cistern eller större utsläpp av olja i miljön.

Brand i cistern

En brand skulle kunna orsaka rök som är skadlig vid inandning och ett större utsläpp kan påverka mark, grundvatten och hav. Primärt kan ett område inom en radie av 500 m runt djuphamnen beröras vid en brand i en cistern, i form av rökgaser och i viss mån värmestrålning. Områden mellan 500 meter till 1 kilometers radie runt djuphamnen kommer enbart att beröras av rökgaser. Rökgasspridningen beror mycket på vilka väderförhållanden som råder i samband med utvecklingen av en brand. Nedan ses en övergripelig omgivningsinformation av speciellt skyddsvärda objekt i närområdet:

Inom 500 meter från anläggningen

- Andra terminaler med liknande verksamhet
- Hamnverksamhet
- Kraftvärmeverk
- Järnväg
- Kraftledningsgator
- Farled
- Bostadsområde
- Murbergets skola och förskola
- Murberget (museum m.m.)
- Annan industriell verksamhet

Inom 500 och 1000 meter från anläggningen

- Övrig hamnverksamhet
- Bostäder och fritidshus
- Järnväg och vägnät
- Annan industriell verksamhet

Inom 1000 och 2000 meter från anläggningen

- Övrig hamnverksamhet
- Annan kommunal verksamhet
- Bostäder och fritidshus
- Större vägar och annan infrastruktur
- Annan industriell verksamhet
- Fritids- och sportanläggningar

Större oljeutsläpp i miljön

Ett större oljeutsläpp kan ske på grund av överfyllning av cistern, större cisternläckage eller slangbrott i samband med pumpning till/från fartyg. Större oljeutsläpp kan komma att sprida sig mot hamnbassängen och helt kontaminera det plan som ligger mellan strandlinjen och verksamheten samt sprida sig i havet. Den potentiella spridningen i Norra Sundet är svår att uppskatta då flera faktorer är avgörande för hur omfattande spridningen kan bli. De mest avgörande faktorer är vindriktning och årstid. Vid en hård syd till sydostlig vind skulle spridningen bli som mest.

Utsläpp av svavelsyra eller natriumhydroxid

Svavelsyra och natriumhydroxid har frätande egenskaper vilket kan ge skador vid kontakt med hud, ögon och vid inandning. Dessutom kan större utsläpp medföra akuta pH-förändringar i miljön vilket kan ge upphov till skador på djur och växtlighet. Båda produkterna är helt lösliga med vatten.

Svavelsyra kan vid kontakt med vissa metaller (t.ex. aluminium, magnesium, zink) bilda vätgas, som tillsammans med luft ge upphov till en explosiv blandning, så kallad knallgas.

Natriumhydroxid reagerar med klorerade lösningsmedel, varvid en giftig och självtändande gas bildas (dikloracetylen).

Åtgärder

Almer Oil Company AB har övervakningsrutiner och olika tekniska lösningar för att förhindra att en olycka kan ske samt för att begränsa följderna av en olycka. Utvecklingen av att förebygga och begränsa följderna av olyckor pågår kontinuerligt. Almer Oil har idag olika skadebegränsande utrustning för att begränsa konsekvenserna efter en eventuell olycka, till exempel finns det absorptionsmedel för omhändertagande av ett utsläpp, 200 meter läns att tillgå för att förhindra omfattande spridning av ett utsläpp i havet och tätningar för cisterner och dagvattenbrunnar.

Almer Oil har även avtal med ett företag som har specialistkunskaper och resurser för att utföra skadebegränsande åtgärder och sanering.

I Sverige har sju oljebolag bildat bolaget Släckmedelscentralen – SMC AB, som förfogar över mobil utrustning för släckning av storskaliga oljebränder. Den närmsta utrustningen för detta ändamål finns i Sundsvall. Medelpads Räddningstjänstförbund ansvarar för att bemanna utrustningen med specialutbildad personal. Almer Oil har avtal om nyttjande av SMC.

Vid allvarliga händelser initierar, efter beslut av depåchefen, Almer Oil en beredskapsgrupp vars syfte är att under det inledande skedet av en allvarlig händelse samla information om händelsen samt bestämma strategin för insatsen. Depåchefen ansvarar för koordineringen av beredskapsgruppen, att maskinella resurser finns tillgängliga på plats till insatsledarens förfogande samt ansvarar för kontakten med den lokala räddningstjänsten.

RÄDDNINGSSINSATS

Almer Oil arbetar med att förebygga olyckor och begränsa följderna av olyckor, både med rutiner och tekniska lösningar. Trots detta omfattande arbete kan en olycka ändå inträffa.

Vid en olycka initieras larmet till SOS Alarms larmcentral via 112-samtal. Almer Oil uppger vid larmning till SOS Alarm vilken typ av olycka som har skett, typ av vätska/kemikalie som läcker och antal skadade. Beroende på vilken typ av olycka som inträffar larmar SOS ut resurser enligt i förväg framtagna rutiner, så kallade larmplaner. Personalen vid SOS larmcentral väljer larmplan beroende på de fakta som kommer fram i larmsamtalet. Larmplaner finns för olika händelser exempelvis kemikalieolycka, brand i byggnad, trafikolycka med mera. Almer Oil kan nås av en insatsstyrka på minst ca 20 personer inom 30-40 min enbart med hjälp av den normala beredskapsorganisationen.

Beroende på olyckans typ och omfattning avgör räddningsledaren om fler resurser ska larmas. Detta kan vara för att förstärka arbetet direkt på olycksplatsen, avlösa den personal som redan varit insatt eller för att en specialresurs behövs (t ex typ av släckmedel, höjdfordon, länsar). Vid långvariga och omfattande olyckor larmas även resurser från andra räddningstjänster.

Skadebegränsande åtgärder vid en händelse är att rädda eventuella skadade, utrymma och spärra av det aktuella området och vid en brand i cistern ska kylning av närliggande cisterner påbörjas omgående. Samtidigt som arbetet med kylningen påbörjas ska SMC larmas för att de sedan, med sin speciella kompetens och utrustning, ska kunna släcka cisternbranden. Vid utsläpp till vatten finns speciella länsar att tillgå för att begränsa spridningen och samla upp utsläppet.

Vid utsläpp av olje- och/eller kemikalieprodukter kan räddningstjänsten larma en av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) kementerian. MSB:s kementerian är en förstärkningsresurs som exempelvis kan bistå med pumpning av kemikalier, tätning av läckage, arbete i explosiv miljö, impaktering, indikering och bildöverföring. Närmaste kementerian finns i Kramfors och Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen ansvarar för att hålla utrustningen och specialutbildad personal. Kementerian kan nå Härnösand inom 30-40 minuter.

Vid omfattande olyckor kan en stab upprättas inom räddningstjänsten som förstärks med ytterligare resurser. Stabens uppgift är bland annat att ta fram beslutsunderlag för insatsledning vid större och komplicerade olyckor, fördela resurser mellan flera samtidigt räddningsinsatser samt skapa beredskap för att hantera nya händelser. En annan uppgift för staben är att ge information till media, allmänheten och andra berörda myndigheter och organisationer.

Samverkan

Räddningsledaren leder och fördelar arbetet på skadeplatsen. Förutom detta ska även samverkan med polis, sjukvård och andra myndigheter ske. Samverkan sker även med personal vid det företag där olyckan har inträffat. Kommunikationen vid denna samverkan är avgörande för hur omfattande konsekvenserna av olyckan blir och för att få en effektiv kommunikation med andra myndigheter används det gemensamma radiosystemet RAKEL. Genom samverkan skapas bättre förutsättningar att genomföra räddningsinsatsen och ta hand om dem som skadats.

Vid en större händelse krävs mycket resurser och eventuellt behov av expertkunskap. För att tillgodose ett uppkommet hjälpbehov har Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen flera samverkansparter. Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen har avtal om gränslös samverkan med de närliggande räddningstjänsterna, vilket innebär att närmaste styrka till en olycka alltid ska larmas oavsett kommungräns.

INFORMATION TILL ALLMÄNHETEN

Allmänheten kan varnas via ett varnings- och informationssystem, "Viktigt Meddelande till Allmänheten" (VMA), som kan ges vid fara för liv. VMA kan sändas ut via radio, TV, SMS samt ljudsändare ("Hesa Fredrik") placerade på olika platser i Härnösand. Vid aktivering kommer signalen från "Hesa Fredrik" att höras i 7 sekunder i taget med 14 sekunders tystnad emellan i 2 minuter. När faran är över kommer en längre signal att höras i 30-40 sekunder. Viktigt meddelande kan aktiveras från SOS Alarm eller från räddningstjänstens räddningscentral på brandstationen och vilka kommunikationsvägar som ska användas bestäms av den som begärt VMA.

När signalen ljuder ska man omedelbart gå inomhus, samt stänga dörrar och fönster. Efter signalen ges ett kompletterande meddelande i radion.

Ytterligare information finns på räddningstjänstens hemsida www.hka.se.

UNDERRÄTTELSE TILL ANNAN STAT

Om effekterna av en olyckshändelse, på ett företag som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet.

Analys av tänkbara olyckshändelser har inte visat att sådana effekter kan påverka något grannland. Någon planering för sådan situation har därför inte gjorts.

ÖVNINGAR

Att denna plan fungerar och är ändamålsenlighet skall, enligt lagstiftning, säkerställas genom övning minst vart tredje år. Övning kan komma att genomföras oftare i de fall genomgripande förändringar eller andra faktorer leder till behov av övning.

Representanter från företaget och räddningstjänsten träffas vid behov, men minst vart fjärde år vid tillsyn för att gå genom räddningsplanen och företagets risker.

UPPRÄTTANDE OCH UPPDATERING AV PLANEN

Planen har presenterats för allmänheten på Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalens och Härnösands kommuns hemsida. Allmänheten har genom presentationen haft möjlighet att lämna synpunkter på planen.

Planen för räddningsinsats kommer att förnyas minst vart tredje år.